

PREDGOVOR

Pisati o Dukljansko – barskoj nadbiskupiji, kao duhovnoj instituciji staroj gotovo jedan milenijum, nije jednostavno, naročito zbog složenih društvenih procesa koji su se odvijali na ovom prostoru. Kroz minula stoljeća ova duhovna institucija je imala različito značenje, od konstituenta dukljansko – zetske državne formacije, pa do marginalne vikarije u okviru Otomanske imperije. Iako je nadbiskupska katedra u Baru dugo vremena smatrana za najznačajnije katoličko sjedište na ovom dijelu Mediterana i Balkana, promjena civilizacijskog konteksta, odnosno dolazak Turaka uslovio je latentnu entropiju ove institucije, koja od sredine XVII vijeka, pa do danas, uglavnom opstaje zahvaljujući kadrovskoj i finansijskoj pomoći Svete Stolice. Nažalost, njena degradacija prouzrokovala je gubitak brojnih tragova materijalne i duhovne kulture, poput nestanka sred-njevjekovnog arhiva Barske nadbiskupije. Upravo je to glavni razlog zbog kojeg su objektivno otežana sistematska istraživanja Barske nadbiskupije. Stoga arhivsku građu o njoj pronalazimo duž gradova istočnojadranske obale, kao i u Rimu i Veneciji. Sve ovo utiče da u izučavanju prošlosti Dukljansko – barske nadbiskupije pristupamo fragmentarno, što je ovdje slučaj.

Ova knjiga predstavlja skup historiografskih stručnih članaka i prikaza nastalih u periodu od 2006. do 2012. godine. Njihov sadržaj je već poznat stručnoj i široj javnosti, s obzirom da su objavljeni u tematskim zbornicima i crnogorskim periodičnim publikacijama. Spomenuti stručni radovi su ovdje preneseni, shodno hronološkom redosljedu, uz odgovarajuću korekturu. Od navedenog odstupa samo

članak posvećen nadbiskupu Šimunu Milinoviću, koji je naknadno dopunjen i proširen, pa može po svom obimu i sadržini poslužiti kao prilog za buduću monografiju o ovom crkvenom velikodostojniku. Kako je do sada napisana samo jedna publikacija monografskog tipa o barskim nadbiskupima, konstantno se ukazuje potreba za objedinjavanjem i prezentiranjem, kao i za preispitivanjem dosadašnjih spoznaja o ovoj duhovnoj instituciji.

Takođe čitalac u ovom štivu može pronaći određene specifičnosti barskog područja, poznate u literaturi kao „narodni ekumenizam“, pod kojim se podrazumijevaju različiti oblici kulture zajedničkog života naroda ovog kraja. Istovremeno u knjizi nailazimo i na činjenice o povremenim konfrontacijama po vjerskoj osnovi, što je sastavni dio istorijskih zbivanja na ovom tlu. Međutim, takva događanja su uglavnom nastajala za vrijeme velikih političkih turbulencija ili su bila proizvod dogmatske isključivosti pojedinih crkvenih velikodostojnika, čiji su svjetonazori bili protivni spomenutim vrijednostima barske sredine.

Inače, autor je u naznačenom vremenskom periodu imao čitav niz aktivnosti, zabilježenih u dnevnoj štampi, koje se posredno ili neposredno odnose na Barsku nadbiskupiju. Između ostalih, neophodno je izdvojiti reagovanje vezano za postavljanje biste Popu Dukljaninu ili nadbiskupu Grguru Barskom u centru Bara, polemiku oko pojedinih odredbi Temelnog ugovora ili Konkordata između Crne Gore i Svete Stolice i jubilej stodvadesetogodišnjice prvog izdanja Barskog misala na staroslovenskom jeziku. Navedene aktivnosti autora se naslanjaju i na njegov angažman u pogledu materijalne obnove Barske nadbiskupije. Sudionik je u realizaciji nekih bitnih projekata : predsjednik Odbora za obnovu nekadašnje nadbiskupske rezidencije u Starom Baru (Gretva) i član Odbora za gradnju konkatedrale Sv.Petra apostola u Novom Baru. Kada je riječ o posljednjem projektu, koji je u vrijeme pisanja ovog predgovora u poodmakloj građevinskoj fazi, možemo slobodno konstatovati da je u pitanju sakralni objekat od izuzetnog značaja za Barsku nadbiskupiju, vjero-

vatno i najznačajniji, sagledavajući status Katoličke crkve na ovom području u zadnjih nekoliko stoljeća.

Uprkos mnogim individualnim naporima na rasvjetljavanju prošlosti Dukljansko – barske nadbiskupije, ona još uvijek nije adekvatno, tj. institucionalno obrađena. Zato i ovu knjigu treba posmatrati kao fragment koji upotpunjuje saznanja o ovoj duhovnoj instituciji. Nadamo se da će njena sadržina biti od koristi akademskoj javnosti, ali i svima onima koji Dukljansko – barsku nadbiskupiju prepoznaju kao jedan od nosećih stubova nacionalnog identiteta i uporišnu tačku zapadne civilizacije na crnogorskom prostoru.

U Baru, jula 2012. godine

Autor